

Turku 2032-10-08

Håkan Kohkoinen
Rakennusinsinööri
Luulajan hiippakunta

Svenska kyrkan

LUULAJAN HIIPPAKUNTA

- merkittävä osa Ruotsia

LUULAJAN HIIPPAKUNTA

1/3 Ruotsin pinta-alasta

Väkiluku 500 000

Hiippakunnan väestöstä on
400 000 kirkonjäsentä

57 seurakunta

LUULAJAN HIIPPAKUNTA

55 työntekijää 5:llä paikkakunnalla

Hiippakunnan kanslia Luulajassa, 45 työntekijää

**Hiippakunnassa on yksi insinööri
ja muinaistutkija jotka tukevat
seurakuntien kiinteistöhallintoa**

Miksi?

Kiinteistöhallinto—onko se seurakuntien
ongelma - onkos se seurakuntien vastuu?

Svenska kyrkan

2013

- 13 hiippakunta
- 1426 seurakunta
- 6,4 miljoonaa jäsentä, n. 67%
- 21.000 työntekijää
- 21.000 rakennusta,
joista 3.500 on kirkkorakennuksia

Svenska kyrkan

Jäsenmäärän kehitys

2000	83%	kirkon ja valtion erotessa
2004	78%	
2009	72%	
2013	67%	
2019	59%	ennuste

Svenska kyrkan

25%

**seurakunnan kustannuksista
muodostuu**

kiinteistöhallinnosta

Kiinteistönhoto

Ylläpito

Huolto

Pääomakustannukset

ENERGIATEHOKKUUDEN PARANTAMISTOIMENPITEET LULALAJAN HIIPPAKUNNAN KULTUURIYMPÄRISTÖISSÄ

2007 - 2010

+

2011 - 2014

ENERGIATEHOKKUUDEN PARANTAMISTOIMENPITEET LULALAJAN HIIPPAKUNNAN KULTUURIYMPÄRISTÖISSÄ

Ilmaston seuranta –

**Työkalu energian
säästämiseen ja**

vauriolta ennaltaehkäisvään toimintaan

2007 - 2010

Yhteistyöhanke

- **Luulajan hiippakunta**
Projektin omistaja, projektin johtaminen
- **Gotlannin yliopisto**
Tieteellinen arvointi
- **Historiska Hus AB**
Kenttätyö

Kustannus: 3,2 miljoonaa kruunua

Miksi tällainen hanke?

Tausta

- Korkeat energiakustannukset – heikentynyt talous
- Vanhat lämmitysjärjestelmät
- Tarve parantaa energiatehokkuutta
- Vanhat kirkkorakennukset = erityisiä rakennuksia
- Epätavallisia rakenteita
- Arkoja materiaaleja
- Alhainen käyttöaste

Miksi tällainen hanke?

**MUISTA RAKENNUKSISTA SAATU TIETO EI RIITÄ
KUN SUUNNITEELLAAN JA TOTEUTETAAN
TIOMIPITEITÄ ENERGIATEHOKKUUDEN
PARANTAMISEKSI KIRKKORAKENNUKSISSA**

Meidän on saatava tarvittavaa tietoa!

Miksi tällainen hanke?

Ongelma-alueet

- Huono tietämys tämänhetksestä tilanteesta
- Toimenpide! – Seuras?
- Riittämätön seuranta

Lähtöpiste Luulajan hiippakunta

- Suora sählölämmitys 62%
- Vesikiertonen lämmitys ja lämpöpumppu 14%
- Vesikiertonen sähkölämmitys 3%
- Vesikiertonen kaukolämpö 13%
- Ei lämmitystä 6%
- Muut 2%

Hankkeen kaksi pääkohtaa

Sisäimaston kartoitus

ja

Vaurioiden määrittäminen

50 kirkossa (128/200 kirkosta)

Sisäilmaston kartoitus

- Näyttää kirkkorakennusten todellisen sisäilmaston
- Ohjaa seurakuntien päätöksiä tarvittavista toimenpiteistä
- Antaa seurakunnille mahdollisuuden seurata ja arvoista meneillä oleva ja tehtyjä toimenpiteitä
- Ohjaa hiippakuntien arvointia, neuvontaa ja päätöksiä energiakysymyksissä
- Ohjaa lääninhallitusten arviointia Ruotsin kulttuurimuistoja ohjaavan lainsäädännön nojalla
- Ohjaa kansallisten suuntavivojen kehittämistä
- Tarjoaa pohjan jatkotutkimuksille

Vaurioiden määrittäminen

- Osoittaa sisäilmaston ja vuorokauden välisen yhteyden
- Ohjaa seurakuntien päätöksiä tarviattavista toimenpiteistä
- Ohjaa energiatoimenpiteitä koskevat päätökset huomioimaan myös rakennukset ja niiden irtaimiston
- Ohjaa kansallisten suuntaviivojen kehittämistä
- Tarjoaa pohjan jatkotutkimuksille

Hankeen kolme päätavoitetta

Ilmastosta johuvien vaurioiden ennaltaehkäisy

- kuivumisesta johtuvat vauriot
- kosteusvauriot
- homevauriot
- jne

Energian säästäminen

- halvemmat lämmityskustannukset
- vähemmän ympäriösvaikutuksia

Lähtökohta ilmaston seurannan kansallisille suuntaviivoille ja vaurioita ehkäiseville toimenpiteille kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa ympäristöissä

Valinta

Seurakunnat ilmoittivat kiinnostuksensa

Kirkkorakennusten valinta on suoritettu yhteistyössä Norrbottinen ja Västerbottenin läänihallitusten kanssa.

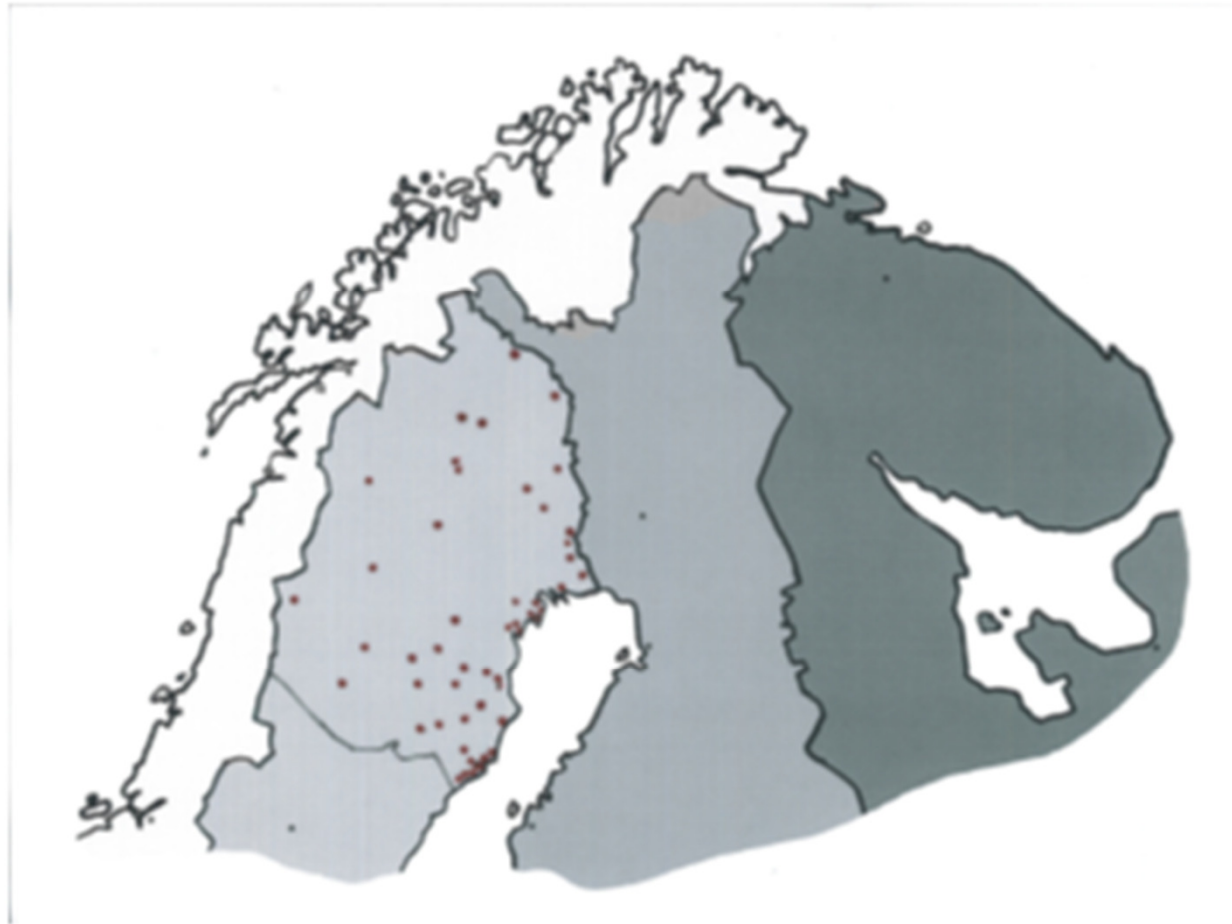
Ranniko – sisämaa

Puu - kivi

Eri ikäisiä

Eralisia lämmitysjestelmiä

50 kirkkoa

Miten olemme toimineet?

Ilmaston seuranta

- Sisälämpötila ja suhteellinen kosteus
- Keskieneren mittauspiste
- Mittaustuloksen lukeminen tunnin välein

Vaurioiden määrittäminen

- Yhteistyössä NIKUN:n konseervaattoreiden kanssa
- Maalattu puu
- Ykseinkertainen ”basic-menetelmä”
- Lomake ja valokuvia
- Ennen ja jälkeen – vertailu ja analyysi

Sopimus Norrbottenin ja Västerbottinen lääninhallitusten kanssa.

Mittaus ja arviointi on vaatimuksena ennen kuin mahdollisen toimenpiteisen voidaan ryhtyä.

Kirkot Luulajan hiippakunnassa

Yhteensä 200 kirkkoa

Energiakulutus 25.000.000 kWh/vuosi

Mahdolliset säästöt

Mittaus, n. 10%: 2.500.000 kWh/vuosi

Sähto, ohjaus, n. 5%: 1.250.000 kWh/vuosi

KAKSI ERI KIRKKOTYYPPIÄ

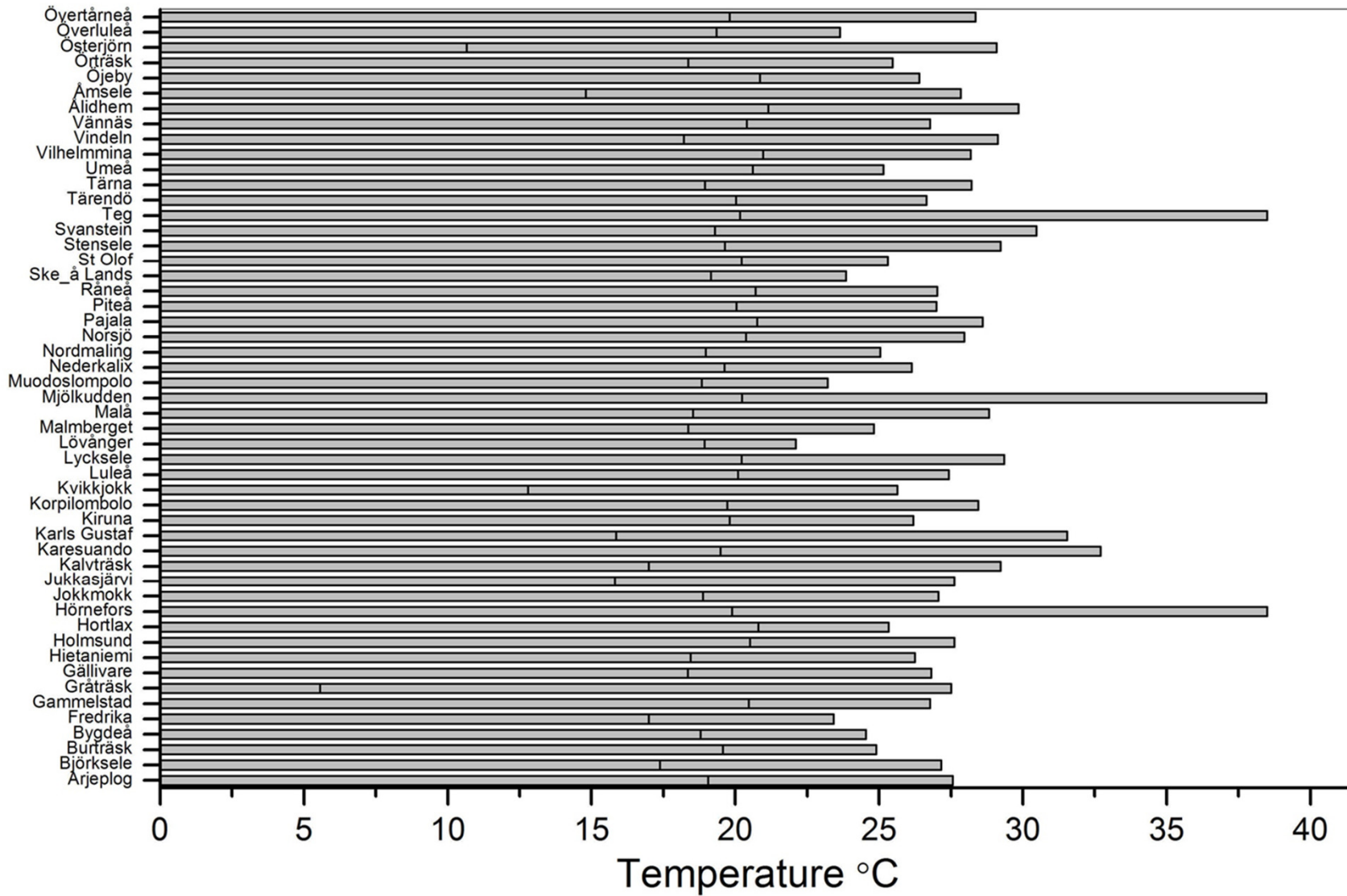
Päivittäitessa käytössä oleva kirko, 3-7 pvä/vko

Kirkko, jossa on käytössä 2 pvä/vko tai vähemmän.

Kirkkojen käyttötiheys 2007

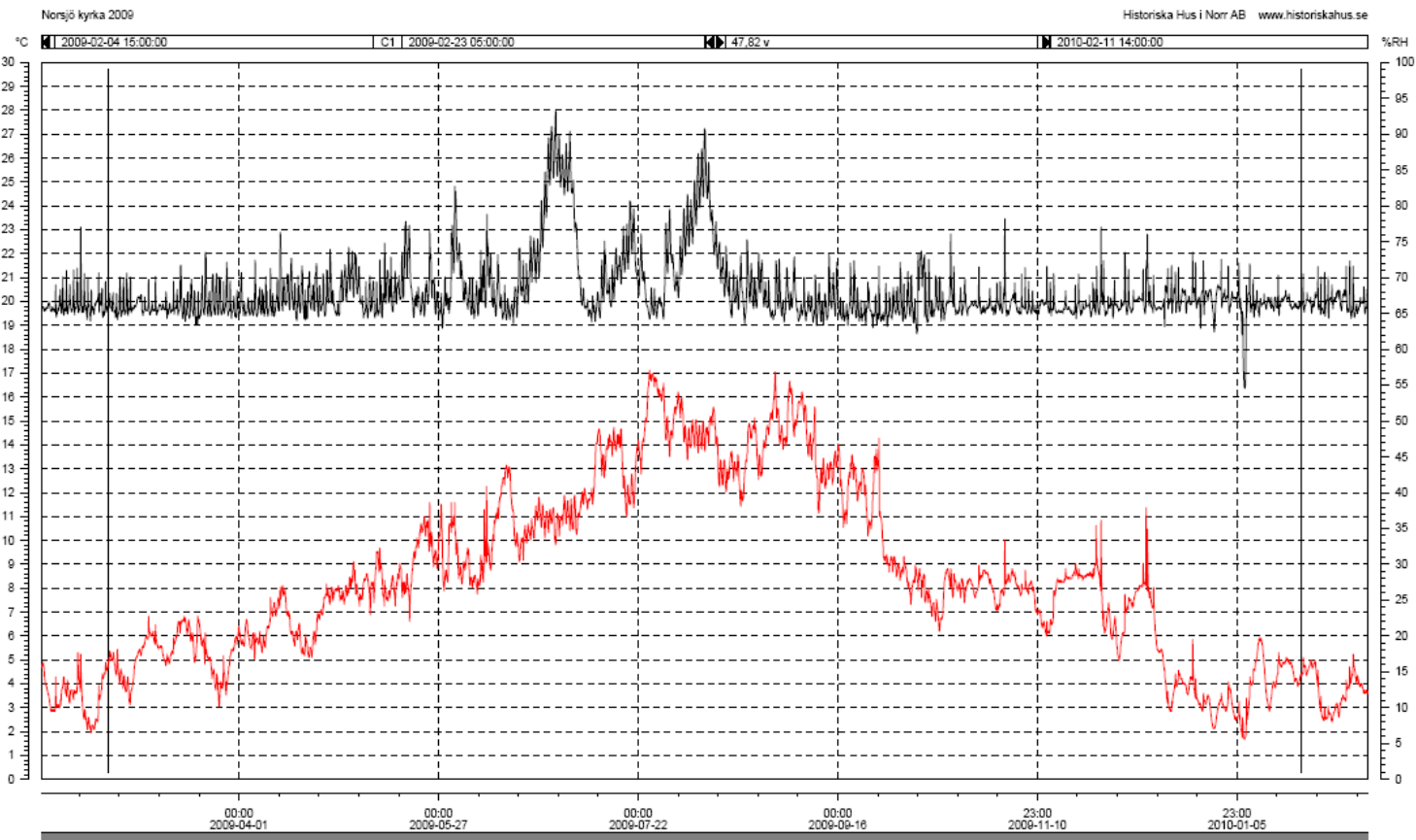
- Päivittäinen käyttö; vähintään 150 pvä/vuosi 20%
- Viikkottainen käyttö, vähintään 50 pvä/vuosi 52%
- Osaikainen käyttö; vähemmän kuin 50 pvä/vuosi 14%
- Osaikainen käyttö, kesä; vähemmän kuin 50 pvä/vuosi 3%
- Satunnainen käyttö 1-20 pvä/vuosi 9%
- Ei käytössä vähemmän kuin 1%
- Ei käytössä, ”poistettu käytöstä” vähemmän kuin 1%

Maximum and average temperature

Tavallisia käyriä

	Färg	Enhet	ID	Typ	Benämning	Markör 1	Markör 2	Med	Min	Max
001		°C	01		Temperature	19,79	19,70	20,37	16,36	27,97
002		%RH	02		Humidity	16,09	14,73	27,63	5,59	67,08

Tavallisin toimenpide-ehdostus:

**LÄMPÖTILAN LASKEMINEN
ja LÄMMITYKSEN
OHJAUKSEN
PARANAMINEN!!!!**

ca 6.000.000 kWh/vuosi

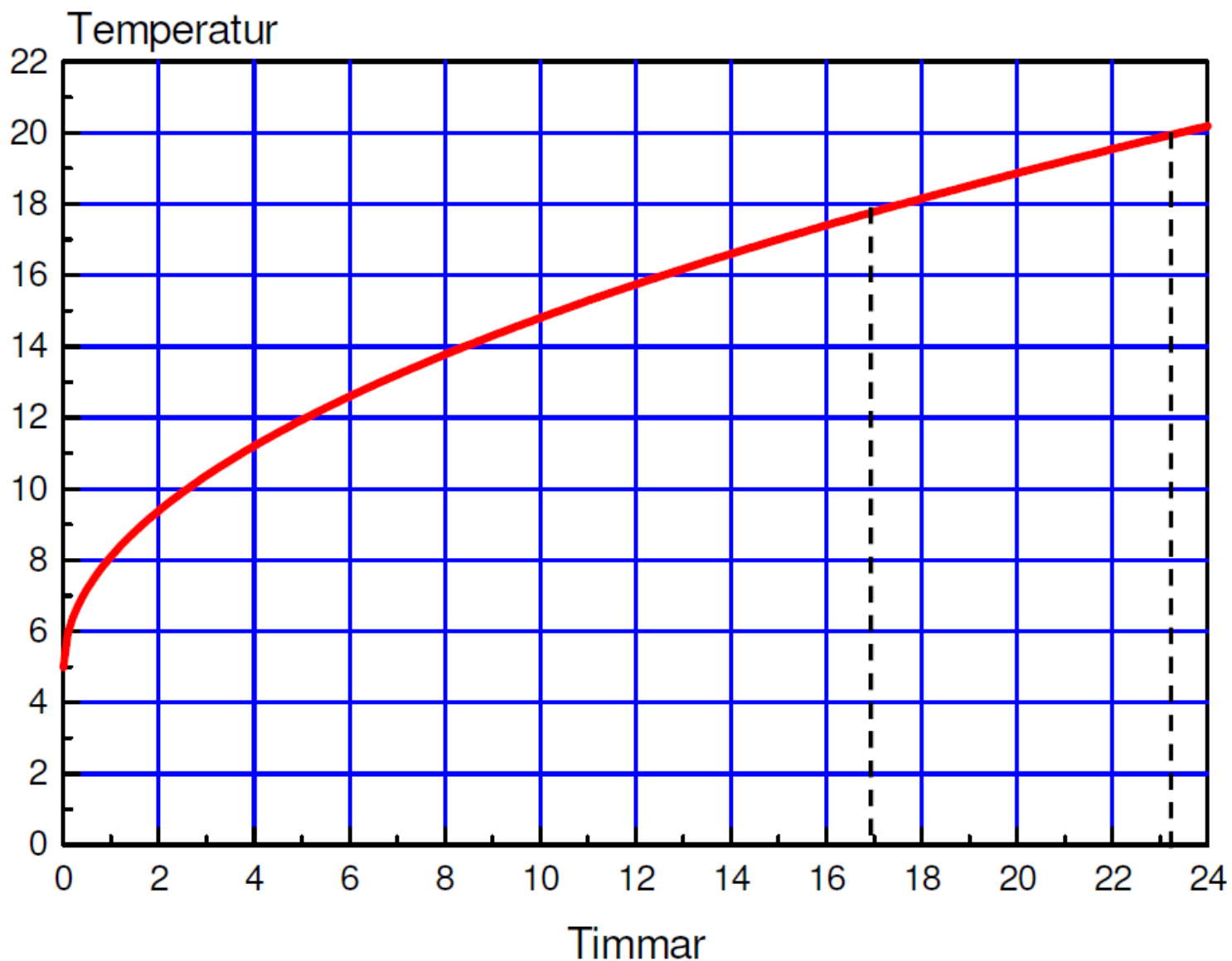

Suositus ajottasieen lämmitykseen

8-10 astetta kuin kirkko ei käytetä

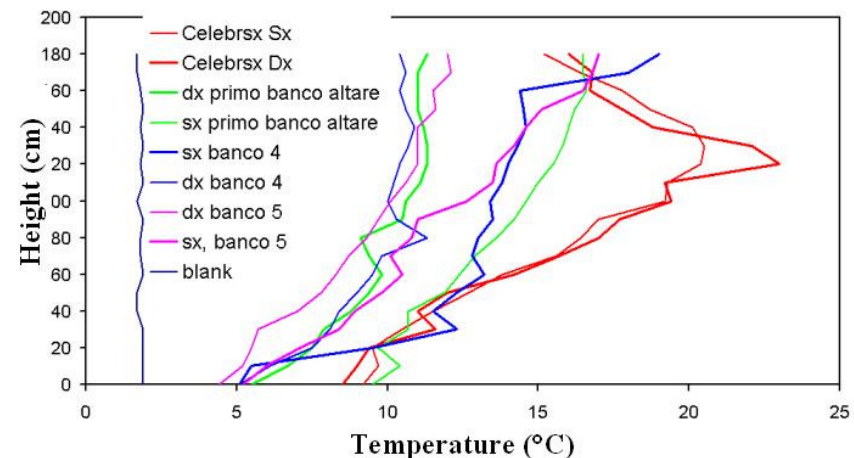
16-18 astettaa kuin kirkko
on käytössä

Sänk förrätningstemperaturen

Lämpötilan kerrostuneisuus

- Pysyvästi lämmitetyssä kirkkorakennuksessa muodostuu toisinaan vertikaalista lämpötilakerrostuneisuutta.
- Ajoittain lämmitetyssä kirkossa vaikutus jää huoneen sisäisten ilmavirtauksien vuoksi pieneksi.
- Jos lattian ja katon välinen lämpötilaero on 4°C, on huoneen keskilämpötila n. 2°C korkeampi kuin sen kuuluisi olla.

**Uskomme että pystymme
säästämään jopa**

7 mkr/vuosi

**Ilman suurempia
investointeja**

ca 30%

Rakennuksia koskeva EU-direktiivi

Säästä 20% v. 2020 mennessä

Säästä 50% v. 2050 mennessä

suhteessa vuoteen 1995

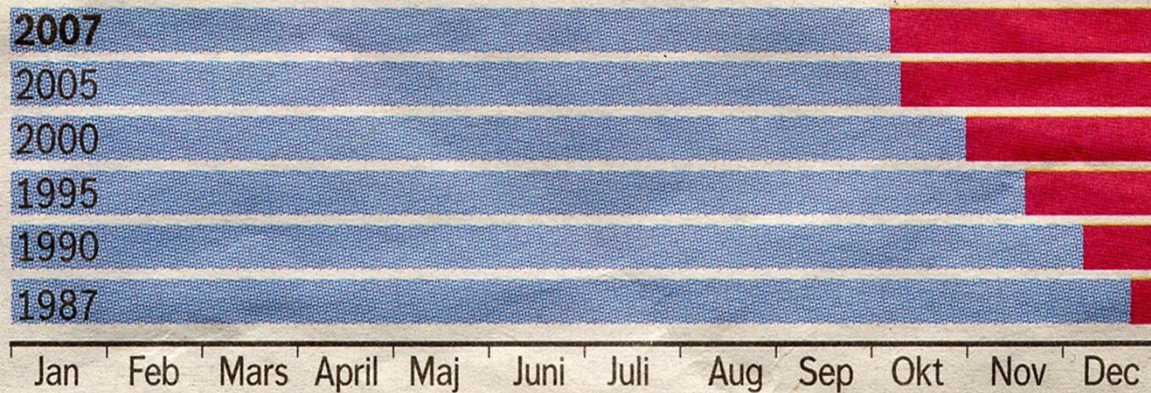

"Overshoot Day" inträffar allt tidigare

Den dag på året, då världens befolkning förbrukat de ekologiska resurser som står till buds för året, kommer allt tidigare. I år inträffade dagen den 6 oktober, enligt Världsnaturfondens beräkningar. Fram till årets slut tär vi nu på jordens resurser.

6 oktober

GRAFIK: DN

Overshoot Day

Ennuste 2013

20 elokuu

2011- 2014

Pilottihankee

Ilma-ilmalämpöpumppu kolmeen kirkkoon

- Muodoslompolon kirkko, 1865
- Kalvträskin kirkko, 1889
- Nordmalingin kirkk, 1480

Ylläpitämään peruslämpöä

Muodoslompolon kirkko

Kalvträskin kirkko

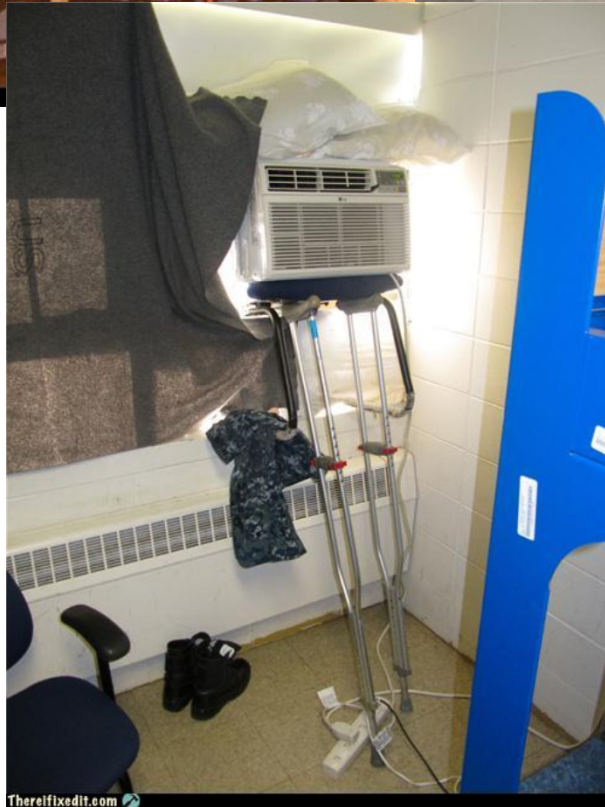
Nordmalingin kirkko

Thereifixedit.com

Thereifixedit.com

Investointikustannus: 100.000 – 200.000 kr

Säästö: 50.000 – 75.000 kr/vuosi (n. 50%)

Yksi ongelma

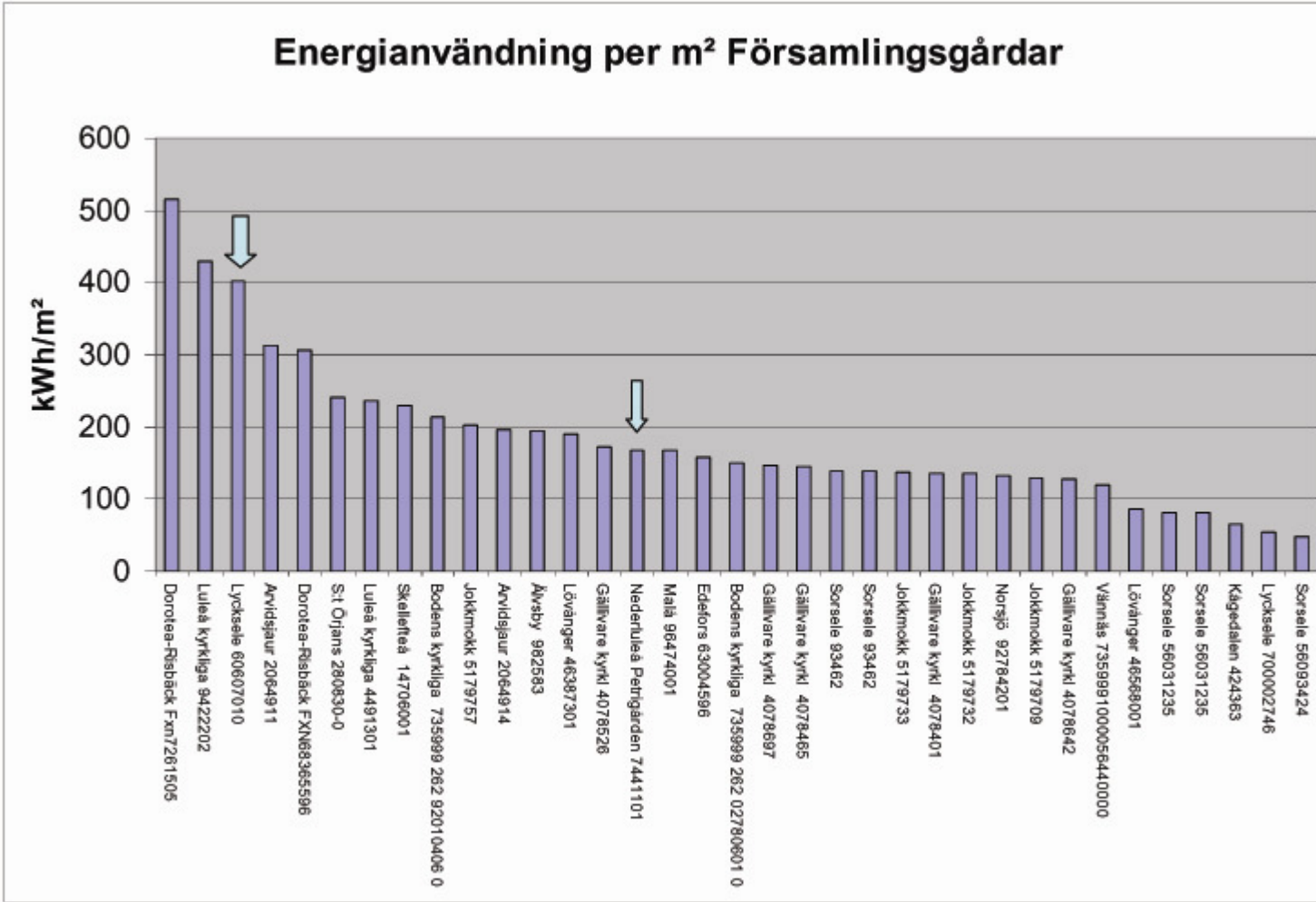
Seurakuntien energiankulutus

Sähkö: 45 000 000 kWh/vuosi

Muut: 20 000 000 kWh/vuosi

Summa: 65 000 000 kWh/vuosi

Energianvändning per m² Församlingsgårdar

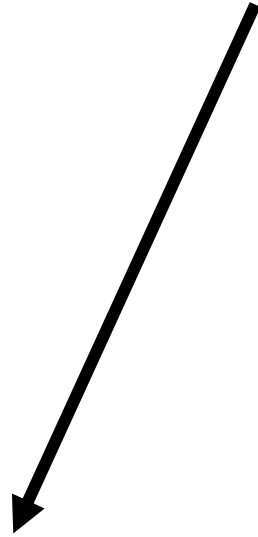
Muut rakennukset

Sopimukset

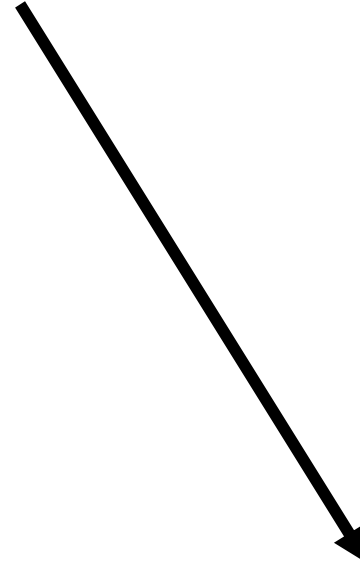
- Sähkö- ja kaukolämpön toimitus
- Energian kartoitus

Energiantehokkuus

Tekniikka

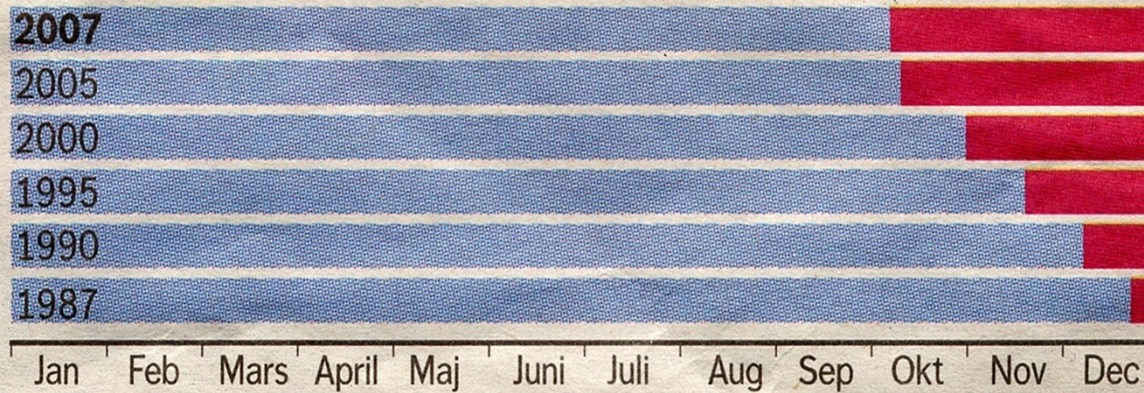

Tavat ja käytännöt

"Overshoot Day" inträffar allt tidigare

Den dag på året, då världens befolkning förbrukat de ekologiska resurser som står till buds för året, kommer allt tidigare. I år inträffade dagen den 6 oktober, enligt Världsnaturfondens beräkningar. Fram till årets slut tär vi nu på jordens resurser.

6 oktober

GRAFIK: DN

KIITOS!

**Håkan Kohkoinen
Rakennusinsinööri
Luulajan hiippakunta**

+046920 – 26 47 04

+04670 – 601 08 84

hakan.kohkoinen@svenskakyrkan.se